

РІШЕННЯ

РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувач ступеня доктора філософії Андрій МУЛЯРЧУК, 1995 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2018 році Білоцерківський національний аграрний університет за спеціальністю агрономія, навчається в аспірантурі ННЦ «ІЗ НААН», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Агрономія».

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом директора ННЦ «ІЗ НААН» від 10.06.2024 р. № 11а у такому складі:

Голова ради – **Іван СЛЮСАР**, головний науковий співробітник відділу сівозмін і землеробства на меліорованих землях ННЦ «ІЗ НААН», доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН;

Рецензент – **Іван МАРТИНЮК**, головний науковий співробітник відділу сівозмін і землеробства на меліорованих землях ННЦ «ІЗ НААН», доктор сільськогосподарських наук, с.н.с.;

Рецензент – **Ганна ДАВИДЮК**, завідувач відділу агроекології і аналітичних досліджень ННЦ «ІЗ НААН», кандидат сільськогосподарських наук, с.н.с.;

Опонент – **Григорій ГОСПОДАРЕНКО**, професор кафедри агрохімії та ґрунтознавства Уманського національного університету садівництва Міністерства освіти і науки України, доктор сільськогосподарських наук, професор;

Опонент – **Олена ШКОВСЬКА**, доцент кафедри ґрунтознавства та охорони ґрунтів ім. проф. М.К. Шичули НУБіП України, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

на засіданні 23 липня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Андрію МУЛЯРЧУКУ на підставі публічного захисту дисертації «**Родючість сірого лісового ґрунту та продуктивність пшениці озимої за застосування традиційних і новітніх видів добрив**» за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано в Національному науковому центрі «Інститут землеробства Національної академії аграрних наук України», сел. Чабани.

Науковий керівник – **ДЕГОДІЮК Станіслав Едуардович**, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НААН, завідувач відділу агрохімії ННЦ «ІЗ НААН».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами).

Здобувач має 4 наукові публікації за темою дисертації у наукових виданнях, які включені до наукових фахових видань України. Публікації відповідають вимогам пунктів 8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами):

1. Тривалий моніторинг аридизації в землеробстві до змін і за змін клімату в Україні Дегодюк Е.Г., Борко Ю.П., Літвінова О.А., Ігнатенко Ю. О., Мулярчук А. О. Рослинництво та ґрунтознавство. 2021. Том 12, № 4. С. 102–114. doi.org10.31548/agr 2021.04.102.

2. Дегодюк С.Е., Мулярчук А.О. Урожайність та енергетична ефективність в агроценозі пшениці озимої за різних систем удобрення в умовах Північної частини Лісостепу. *Агробіологія* №2 2023. С. 21–27. doi: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2023-183-2-21-27>.

3. Дегодюк С.Е., Мулярчук А.О. Урожайність і якість зерна пшениці озимої за традиційних та новітніх систем удобрення. *Землеробство та рослинництво: теорія і практика* Вип. 3 (9), 2023. С. 37–42. doi: 10.54651/agri.2023.03.05.

4. Дегодюк С.Е., Мулярчук А.О. Вплив традиційних і новітніх видів добрив на агрофізичні показники сірого лісового ґрунту за вирощування пшениці озимої. *Землеробство та рослинництво: теорія і практика*. Вип. 4 (10), 2023. 1 С. 5–13 doi: 10.54651/agri.2023.04.0.

У дискусії взяли участь і висловили свої зауваження:

Григорій ГОСПОДАРЕНКО, офіційний опонент, професор кафедри агрохімії та ґрунтознавства Уманського національного університету садівництва Міністерства освіти і науки України, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Оцінка позитивна, є зауваження:

– Розділ 1 (огляд літератури) має багато підрозділів, але в них детально не розглянуто питання формування продуктивності пшениці озимої залежно від удобрення.

– На с. 28 автор пише «На думку В. В. Медведєва ...», а посилання на джерела літератури за № 82 і 143, де він є співавтором.

– У монографії «Наукові основи агропромислового виробництва ...» (за №50у переліку використаних джерел) Е. Г. Дегодюк є співавтором, а не автором.

– Удобрювальний продукт з високим вмістом мікроелементів некоректно називати хелатним.

– У підрозділі 2.3 Методика проведення досліджень потрібно було вказати географічні координати польових дослідів, а також вказати рік закладання досліду, назву ґрунту за міжнародною класифікацією (ФАО/WRB, 2022), ДСТУ за якими відбирали зразки ґрунту для аналізування, навести системи удобрення всіх культур сівозміни.

– У методиці проведення досліджень немає посилань на джерела літератури за якими визначали продуктивність сівозміни, економічну та енергетичну ефективність агротехнологій.

– Автор не пояснює, чому на кінець вегетації пшениці озимої на удобрених ділянках були більші запаси вологи у ґрунті, тоді як був сформований вищий урожай.

– У розрахунках ЄКО допущені помилки. За даними літературних джерел це відносно стабільний показник, що визначається складом ЄКО і ґрунтової маси у цілому, а також особливостями біохімічних циклів речовин у певних ґрунтово-екологічних умовах.

– Це стаціонарний дослід, але з яких міркувань доза напівперепрілого гною ВРХ була встановлена 60 т/га? За даними ННЦ «ІА імені О. Н. Соколовського» з екологічного погляду вона повинна бути значно нижчою.

– У дисертаційній роботі здобувач не вказує яка система обробітку ґрунту була в сівозміні. Від неї істотно залежать властивості й поживний режим ґрунту.

– Суму нітратів та амонію прийнято називати азотом мінеральних сполук, а не загальним, як вказано в табл. 5.1.

– Поряд з енергетичною та економічною ефективністю технології вирощування пшениці озимої, слід було б виокремити ці показники стосовно складових систем удобрення, що вивчалися в досліді.

– Пшениця озима в досліді вирощувалася після гороху, тому виникає запитання доцільності застосування біодеструктора на тлі внесення азотних добрив у дозі 30 кг/га д. р.

– Фази росту й розвитку пшениці озимої потрібно було вказувати за міжнародною шкалою ВВСН.

– У дисертаційній роботі зустрічаються невдалі вирази: шляхом обмеження (обмеженням), елементи структури урожаю (складові структури), карбонатний лесовидний суглинок (лес завжди карбонатний), рухомий фосфор і калій (рухомі сполуки фосфору й калію), вилуговування (вилуження), додавання (добавляння), найоптимальніші (оптимальні), марганець (манган), урожай, т/га (урожайність), тощо.

–

Олена ШКОВСЬКА, офіційний опонент, доцент кафедри ґрунтознавства та охорони ґрунтів ім. проф. М.К. Шикучи НУБіП України, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У розділі 1 «Формування родючості ґрунтів та стабілізація продуктивності пшениці озимої за застосування добрив» недостатньо уваги приділено огляду інформаційних джерел за темою продуктивності пшениці озимої.

2. Огляд літературних джерел у пункті 1.2. «Адаптація органічного землеробства до ґрунтово-кліматичних умов України» не зовсім відповідає назві, адже автором приділена увага визначенню поняття «органічне землеробство» та його поширенню, а не адаптації. На мою думку, пункти 1.2.,

1.3 і 1.4. доцільно було б об'єднати, так як кожен з них обсягом кілька сторінок і вони висвітлюють огляд інформаційних джерел з питань органічного землеробства.

3. У назві підпункту 1.6. «Біологічна і мікробіологічна активність ґрунту за застосування засобів хімізації» замість виразу «хімізація» доцільно було б вжити сучаснішу термінологію.

4. На низку визначень термінів відсутні посилання на літературні джерела. Зокрема, невдалим є визначення поняття «ґрунт», а саме «Сучасний ґрунт – це орґано-мінеральний природний продукт, який виник і підтримується відповідним локальним кліматичним режимом, безперервними мікробно-рослинними взаємодіями на материнській породі».

5. У роботі слід обґрунтувати різницю термінів «біологічна активність ґрунту» і «мікробіологічна активність ґрунту».

6. У розділі 3.3. представлено дані вмісту загальної вологи, проте для оцінки вологозабезпеченості доцільніше було б розрахувати запаси продуктивної вологи у ґрунті. У висновку 3 до розділу автор робить висновки про продуктивну вологу, проте в таблицях зазначено вміст та запаси загальної вологи.

7. У розділі 5 автор наводить дані вмісту доступних форм елементів живлення, а не показники азотного, фосфорного та калійного режимів, що не відповідає назві підрозділів 5.2 і 5.3, а також таблиць 5.3-5.8.

8. У рекомендаціях виробництву вказано «Для забезпечення відтворення потенційної родючості сірого лісового ґрунту в Північній частині Правобережного Лісостепу...», проте вважаю, що це звужує ареал впровадження цінних результатів досліджень, краще було б зазначити «Для забезпечення відтворення потенційної родючості сірого лісового ґрунту в Правобережному Лісостепу....».

9. У списку використаних джерел автором наведений ряд застарілих літературних джерел, присутні посилання на інформаційні ресурси, які не є науковими, а в окремих із них невідомі автори заміток.

10. У роботі зустрічаються окремі граматичні і стилістичні помилки.

Іван МАРТИНЮК, рецензент, головний науковий співробітник відділу сівозмін і землеробства на меліорованих землях ННЦ «ІЗ НААН», доктор сільськогосподарських наук, с.н.с.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. На титульній сторінці нумерація сторінок не потрібна.

2. В розділі 1 (Огляд літератури) не достатньо висвітлено питання ефективності традиційних і альтернативних систем удобрення та їх впливу на родючість і продуктивність пшениці озимої.

3. У дисертаційній роботі в окремих розділах при описі зміни показників немає чіткої диференціації із визначенням дії факторів у відсотковому відношенні порівняно з контролем, і, особливо з різними системами удобрення: органічною, мінеральною, орґано-мінеральною та відновлювальною.

4. У дисертаційній роботі відсутні посилання на джерела наведені у списку (21, 39, 77 та ін.).

5. Список літератури не оформлений згідно вимог ДСТУ.

6. Дисертаційна робота не позбавлена граматичних помилок і невдалих виразів.

7. У висновках дисертаційної роботи необхідно визначити чітку закономірність результатів досліджень.

Ганна ДАВИДЮК, рецензент, завідувач відділу агроєкології і аналітичних досліджень ННЦ «ІЗ НААН», кандидат сільськогосподарських наук, с.н.с.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У розділі 1 «Формування родючості ґрунтів та стабілізація продуктивності пшениці озимої за застосування добрив» (огляд літератури) бажано при висвітленні питань з вивчення родючості ґрунтів, органічного і відновлюваного землеробства, поживного режиму і біологічних властивостей ґрунтів зробити акцент на наукові роботи вчених, пов'язані з пшеницею озимою. Також потрібно навести інформацію, яка містить огляд літературних джерел по впливу застосування традиційних і новітніх видів добрив на продуктивність пшениці озимої.

2. У підрозділі 2.3 «Методика проведення досліджень» перелік методик по аналізу ґрунту потрібно скомпонувати разом і деякі з них уточнити. У цьому підрозділі та підрозділах 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3, розділах 6, 7 і 8 відсутні посилання на таблиці. У підрозділі 4.1 потрібно уточнити назву та на стор. 66 цифри по вмісту обмінного кальцію в ґрунті і рН сол. за орґано-мінеральних систем удобрення.

3. В описі результатів зустрічаються скорочення (п.п., ЄКО, ГДК), які бажано розшифрувати або винести в перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.

4. У табл. 7.4 ГДК вмісту свинцю в ґрунті згідно постанови КМУ № 1325 від 15.12.2021 р. «Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах» становить не 2,0 мг/кг, а 6,0 мг/кг.

5. Список використаних джерел літератури потрібно оформити згідно вимог до оформлення дисертації, виправити друкарські помилки. У ньому є застарілі джерела, які бажано оновити на більш сучасні. Додатки потрібно оформити згідно вимог.

6. У дисертаційній роботі зустрічаються друкарські помилки, деякі речення потребують редакції.

Іван СЛЮСАР, голова ради, головний науковий співробітник відділу сівозмін і землеробства на меліорованих землях ННЦ «ІЗ НААН», доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради.
«Проти» - 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Андрію МУЛЯРЧУКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Іван СЛЮСАР